

Latvijas Mediju
ētikas padome

Biedrība "Latvijas Mediju ētikas padome"

Ētikas padomes atzinums

Nr. 1/2022

Rīgā, 2022.gada 4.janvārī

Biedrības "Latvijas Mediju ētikas padome" (turpmāk – Biedrība) Ētikas padome šādā sastāvā: priekšsēdētājs Andris Kēniņš, priekšsēdētāja vietniece Skaidrīte Lasmane, padomes locekļi Guntars Līcis, Aivars Pastalnieks, Baiba Liepiņa, Daiga Sproģe, Aleksandrs Mirlins, Andris Saulītis*, Anda Rožukalne.

konstatē:

[1] Biedrība š.g. 6.novembrī saņēma Zaigas Pūces (turpmāk - Iesniedzēja) sūdzību par Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centra Re:Baltica interneta vietnē publicēto un portālā Tvnet pārpublicēto rakstu "Deputātu kvotas: Kāpēc "Attīstībai/Par!" deputātu darbi nesaskan ar vārdiem?" (turpmāk - Sūdzība).

[2] Sūdzībā norādīts, ka rakstā žurnāliste cita starpā apspriež to, ka Saeimas deputātam Jurim Pūcem varētu būt interešu konflikts, jo viņš ir parakstījis priekšlikumu likumprojektam "Par valsts budžetu 2022. gadam", ar kuru piedāvāts piešķirt līdzekļus brīvprātīga darba programmas īstenošanai Sabiedrības integrācijas fondā, kuru vadu es. Interešu konflikts, atbilstoši likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1. panta 5. punktam ir situācija, kurā valsts amatpersona, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, piedalās lēmuma pieņemšanā, kas ietekmē vai var ietekmēt šīs valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses. Žurnālistes ieskatā tātad, ka valsts institūcijai – Sabiedrības integrācijas fondam – valsts budžetā tiktu piešķirta konkrētajam Saeimas deputātu priekšlikumam atbilstoša apropriācija, ietekmētu Iesniedzējas kā Jura Pūces sievas personiskās vai mantiskās intereses.

Sūdzībā norādīts, ka rakstā nepamatoti nav vērtēts, ka minētā iniciatīva ir nākusi no Saeimas deputāta Mārtiņa Šteina. Tāpat Iesniedzēja Sūdzībā norāda, ka Re:Baltica žurnāliste E.Puriņa, publicējot attiecīgā raksta sadaļu, kurā dod norādes, ka Saeimas deputāta rīcībā, kopā ar citiem Saeimas deputātiem, parakstot priekšlikumu likumprojektam "Par valsts budžetu 2022. gadam" piešķirt budžeta līdzekļus Sabiedrības integrācijas fondam, ir novērojamas interešu konflikta pazīmes, ir rīkojusies neprofesionāli, pasniegusi pieejamo informāciju maldinošā veidā, tādējādi centusies tieši ietekmēt auditoriju, nodarot reputācijas aizskārumu gan Iesniedzējai personīgi, gan Iesniedzējas vadītajai valsts iestādei. Reputācijas aizskārumus ir saistīts ar to, ka likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" aizliedz valsts amatpersonām (kāda ir Iesniedzēja) atrasties interešu konflikta situācijā. Publiskajā telpā atrašanās interešu konfliktā tiek uzlūkota kā nosodāma, morāli neattiecinājama rīcība. Arī sociālajos tīklos novērojamā komunikācija ap šo raksta fragmentu norāda, ka tieši tā tas arī tiek uztverts un žurnālistes neprofesionālās rīcības rezultātā ir radies tiešs kaitējums Iesniedzējas un Sabiedrības integrācijas fonda reputācijai.

levērojot iepriekš minēto, Iesniedzējas ieskatā rakstā pārkāpti Biedrības Ētikas kodeksa 4.1., 4.6.1.punkti.

[3] Biedrības valde Sūdzību nodeva izskatīšanai Ētikas padomei atbilstoši Biedrības Statūtu 6.1.1.punktam.

[4] Biedrības valde lūgusi Re:Baltica sniegt viedokli par Sūdzībā aplūkoto situāciju atbilstoši Biedrības Statūtu 6.2.punktam.

[5] Re:Baltica viedoklī norādīts, ka saskaņā ar Sūdzības Iesniedzējas viedokli Rakstā ir publicēta nepatiesa un maldinoša formā pasniegta informācija. Iesniedzēja sūdzībā nenorāda, kas tieši no Rakstā publicētās informācijas ir nepatiess, lai gan tieši šādu vārdu lieto vēstules ievadā un noslēgumā. Rakstā nepatiesas informācijas nav, tāpēc Re:Baltica secina, ka nav pamata prasīt to informācijas atsaukšanu.

No Sūdzības teksta secināms, ka Iesniedzēja interešu konfliktu redz tikai vienā, proti, tā reālajā formā jeb gadījumos, kad interešu konflikts atbilst likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 2 definētajam, attiecīgi ir pierādāms un juridiski sodāms. Re:Baltica vērs uzmanību, ka pastāv arī cita forma, proti, šķietams interešu konflikts. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) to definējis šādi: "Situācija, kad vērotājam no malas, šķiet, ka amatpersona atrodas interešu konfliktā. Rodas iespāids, ka šī amatpersona nespēs objektīvi pieņemt kādu lēmumu vai godprātīgi veikt kādu darbu, lai gan faktiski tas tā nav." Re:Baltica uzskata, ka Rakstā minētā situācija (Saeimas deputāta J.Pūces parakstīts priekšlikums piešķirt papildu līdzekļus savas sievas vadītai valsts iestādei) ir interpretējama kā šķietams interešu konflikts - arī ņemot vērā to, kādā veidā ticis virzīts attiecīgais priekšlikums par papildu 80 000 eiro piešķiršanu SIF un kā iesaistītās amatpersonas to ir vai nav skaidrojušas sabiedrībai.

Re:Baltica vērs uzmanību, ka žurnāliste E.Puriņa uzskatīja, ka sabiedrībai par šo situāciju ir jāsniedz plašāka informācija, tāpēc viņa J.Pūcem uzdeva jautājumu par iespējamu interešu konfliktu, saņēma viņa skaidrojumu un, neko no J.Pūces teiktā nenoklusējot, publicēja to Rakstā. Rakstā bija norādīts, ka priekšlikuma autors ir deputāts Mārtiņš Šteins un ka J.Pūce to parakstījis tikai kā frakcijas priekšsēdētājs, līdz ar to Re:Baltica nevar piekrist Sūdzībā paustajam, ka žurnāliste nav veikusi pietiekamu faktu pārbaudi, rīkojusies neprofesionāli vai pasniegusi pieejamo informāciju maldinošā veidā.

Noslēgumā Re:Baltica norāda, ka vērtējot Raksta autores izvēli tajā izvirzīt jautājumu par potenciālu vai šķietamu interešu konfliktu konkrēto amatpersonu rīcībā (tikai jautājumu, jo rakstā nav secināts, ka tāds pastāv), jāņem vērā vēl plašāks vēsturiskais konteksts. Proti, J.Pūces rīcība 2013.gadā, kad viņš, būdams Ekonomikas ministrijas valsts sekretārs, atkāpās no amata tieši šķietama, nevis reāla interešu konflikta situācijā. Toreiz publiski pieejamā informācija radīja aizdomas, ka J.Pūce varētu būt ietekmējis būvniecības uzņēmumu lēmumus ziedot Iesniedzējas dibinātajai biedrībai Ascendum.

Ievērojot konstatēto, Biedrības Ētikas padome:

secina:

[6] Ētikas padome vērs uzmanību, ka nedz normatīvie akti, nedz Biedrības Statūti vai Ētikas kodekss nedod tai tiesības sniegt apstākļu juridisko vērtējumu un pārbaudīt Sūdzībā aplūkotās situācijas atbilstību normatīvo aktu prasībām. Biedrības Ētikas padome Sūdzībā norādīto vērtē atbilstoši Biedrības Ētikas kodeksa nosacījumiem. Proti, Ētikas padome nevar sniegt savu vērtējumu par iespējamā un šķietamā interešu konflikta juridisku vērtējumu un tā tiesiskajām sekām, taču var

sniegt savu vērtējumu par medija darbu Sūdzībā aplūkotajā situācijā caur Biedrības Ētikas kodeksā nostiprināto ētiskas mediju darbības principu prizmu.

[7] Izvērtējot Sūdzībā norādīto, Re:Baltica skaidrojumu, kā arī Sūdzībā norādīto medija materiālu, Ētikas padomes locekļu vidū dalījās viedokļi par Sūdzībā norādīto iespējamo pārkāpumu, kā rezultātā Ētikas padome nevar pieņemt lēmumu atbilstoši Biedrības Statūtu 5.7.punkta noteikumiem.

Ievērojot Ētikas padomes locekļu vienošanos, Ētikas padomes atzinumā iekļaujami abu Ētikas padomē pastāvošo viedokļu atspoguļojumi.

[8] Ētikas padomes locekļi Skaidrīte Lasmane, Anda Rožukalne, Baiba Liepiņa un Aivars Pastalnieks uzskatīja, ka pastāv pamatota žurnālista interese šādai padziļinātai jautājuma aplūkošanai medija materiālā, turklāt aplūkotajā situācijā pastāv saprotams pamats žurnālistam pētīt interešu konflikta apstākļus atbilstoši likuma Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā noteiktajam aizliegumam lemt radniecisku attiecību gadījumā.

Ētikas padomes locekļi uzskata, ka politiķu pieļaujamās kritikas robežas ir plašākas nekā attiecībā uz parastiem sabiedrības locekļiem, kuru lēmumi neietekmē citu pilsoņu intereses, kas turklāt atbilst Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām. Plašākas ir arī attiecībā uz ierēdņiem vērtamās kritikas robežas, lai arī nevar apgalvot, ka ierēdņi pakļauj katru savu rīcību vai izteikumu pārbaudei līdz tādai pašai pakāpei kā politiķi. Ievērojot minēto, pievērst uzmanību rakstā aplūkotajai situācijai, jo īpaši vēsturiskā konteksta sakarā, ir atbilstoši mediju ētikas principiem.

Vērtējot, vai aizskarta Iesniedzējas reputācija, Ētikas padomes locekļu ieskatā jāvērtē, vai viedokļa publicēšana par sabiedrību interesējošiem jautājumiem varēja aizskart Iesniedzējas reputāciju, vienlaikus pārkāpjot preses noteiktās vārda brīvības robežas. Ētikas padomes locekļu ieskatā nevarēja konstatēt, ka Rakstā būtu pārkāptas vārda brīvības noteiktās robežas ētiskas mediju darbības kontekstā, vai varētu konstatēt tādu mediju darbību, kas nepamatoti un destruktīvi traucētu valsts institūciju darbu.

Ievērojot minēto, augstākminētie Ētikas padomes locekļi uzskatīja, ka Iesniedzējas Sūdzība nav pamatota un Sūdzībā norādītajā medija materiāla sagatavošanā nav konstatējams Biedrības Ētikas kodeksa pārkāpums.

[9] Ētikas padomes locekļi Andris Kēniņš, Guntars Līcis, Aleksandrs Mirlins un Daiga Sproģe uzskata, ka Sūdzībā aplūkotajā gadījumā ir konstatējams Biedrības Ētikas kodeksa 4.1. punkta pārkāpums.

Ētikas padomes locekļi uzskata, ka, ievērojot Sabiedrības integrācijas fonda struktūru, finansējuma sadales modeli, kurā lēmumu par fonda līdzekļu izlietojumu pieņem fonda padome, kā arī apstākli, ka valsts budžeta līdzekļu piešķirumi fondam nav uzskatāmi par labumu Iesniedzējai, Sūdzībā aplūkotajā rakstā saskatāms godprātības principa pārkāpums, jo ar Sūdzībā aplūkoto medija materiālu var tik radīts neprecīzs auditorijas priekšstats par valsts budžeta līdzekļu sadalīšanas kārtību, kā arī iespējām konkrētu finanšu piešķirumu uzskatīt par ierēdņa personisko labumu.

Ētikas padomes locekļu ieskatā gadījumā, ja Sūdzībā aplūkotajā rakstā tiktu padziļinātāk aplūkoti valsts budžeta līdzekļu finanšu piešķirumu un izlietojuma principi, tiktu novērsta iespēja, ka auditorija maldīgi uzskatītu, ka rakstā aplūkotais finanšu piešķirums uzskatāms par kādu Iesniedzējas gūtu labumu.

atzīst:

- 1) Ētikas padomes atzinums nosūtāms Iesniedzējam un informācija izplatāma atbilstoši Biedrības Statūtu 6.6. punktam;
- 2) Atzinums publicējams Biedrības interneta vietnē.

* Ētikas padomes loceklis A.Saulītis atstatās no viedokļa paušanas Ētikas padomes atzinumā, ievērojot, ka atbilstoši Biedrības Statūtu 5.6. punktam deklarējis personīgu pazišanos ar Iesniedzēju.